

1. Ainevaldkond „Kunstiained”, põhikool

1.1. Kunstipädevus

Kunstipädevus seostub kultuurilise teadlikkusega, hõlmates põhiteadmisi Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest ning maailma kultuurilise mitmekesisuse mõistmist. Kunstipädevus hõlmab oskust väljendada enda ideid mitmekesiste kunstiliste vahenditega ning väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja muusikas. Kunstipädevusse kuulub eneseväljendusoskus, isikupära teadvustamine, oskus uurida varasema kultuuripärandi varasalvi ning valmisolek leida uusi lahendusi muutuvates oludes.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab oma loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi;
- 2) kasutab loovtöodes mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle; oskab kujundada oma arvamust ning väljendada oma emotsioone;
- 3) väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb kunstide individuaal- ja koostööprojektides ning hindab lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist;
- 4) märkab kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust, mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, aktsepteerib kultuurinähtusi ning oskab kriitilisloominguliselt hinnata massi- ja süvakultuuri;
- 5) väärtustab, hoiab ning arendab Eesti kultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest, väärtustab maailmakultuuri mitmekesisust, otsib kultuurinähtuste seoseid teaduse, tehnoloogia ja majandusega nii minevikus kui ka tänapäeval.

1.2. Ainevaldkonna õppeained

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunst ja muusika, mis on kohustuslikud kõigis põhikooliastmetes.

Kunsti ja muusikat õpitakse 1.–9. klassini.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Kunstide valdkonna aineid ühendab tähelepanu pööramine loovuse ja eneseväljendusoskuse arenemisele ning tervikliku maailmapildi kujunemisele. Kunstidega tegelemise kaudu saadakse teadmisi erinevate väljendusvahendite ja kultuuride kohta, õpitakse tundma ennast ning mõtestatakse kunstide rolli ühiskonnas.

Loomise, esitamise, teoste interpreteerimise ja analüüsimise kaudu õpitakse tundma traditsioonilisi ning nüüdisaegseid kunste, nende sisu, vorme ja tähendusi, kujundatakse mõistmist ning kriitikameelt. Oluline on mõtlemise paindlikkus ning avatus kultuurilistele ja individuaalsetele erinevustele, mis toetavad toimetulekut kiiresti muutuvas ja mitmekultuurilises maailmas.

Praktiline kunstidega tegelemine arendab tundemaailma, intuiitvset ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäeva elu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstitegevused tasakaalustavad teiste ainete valdavalt verbaalset ning analüütilist mõtlemist, lisades kujundliku, sünteesiva ja intuiitvse poole. Selle tulemus on terviklik mõtlemine, mis võimaldab loovalt läheneda probleemidele, väärtustab erinevaid lahendusi ja lahendite mitmetahulisust. Kunstidega tegelemine avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Kunstiainete sisus, tegevustes ja taotlustes on ühised järgmised aspektid:

- 1) teadmised kunstidest (analüüs);
- 2) erinevate kunstide seostamine (süntees);
- 3) ainealane (verbaalne) keel;
- 4) loominguline eneseväljendus (loomine, esitamine);
- 5) kunstiloomingu vastuvõtmine (kommunikatsioon, kriitika);
- 6) oma-, kohaliku ja maailmakultuuri väärtustamine (mitmekultuurilisus);
- 7) kultuuriväärtuste kaitsmine (jätkusuutlikkus).

1.4. Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Kunstide valdkond võimaldab kõiki üldpädevusi loomulikult lõimida igapäevasesse õppetöösse nii teooria kui ka praktika kaudu.

Väärtuspädevus. Kunstid rõhutavad kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana. Kõigis tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsivate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunste eneseväljenduse vahendina,

hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist erinevatesse infokanalitesse.

Sotsiaalne pädevus. Kunstiainete uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühismuuseumitsemise ja ühistes kunstiprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist. Kunstiained teadvustavad inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut. Kultuuriliste ja sotsiaalsete temade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainek ja sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Sihiks on integreerida noori nüüdisühiskonda ja toetada oma identiteedi väljendamist loomingus.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms rääkimine, ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunstides referatiivsete ja uurimistöde koostamine eeldab teabetekstide mõistmist ning juhib kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides“ sõnumeid ühest keelest teise.

Matemaatikapädevuse arengut toetavad kunstides rakendatavad ülesanded, kus tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi; samuti analüüsida kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrrelda ja liigitada erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutada sümboleid.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad kunstides individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu

nähtustega. Kunstide valdkonnas on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärtustamine. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

1.5. Lõiming

1.5.1. Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Nüüdisaegsele kultuurile on olemuslik interdistsiplinaarsus. Kunstid on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisidega. Inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm on oma erinevates avaldumisvormides kunstide aines, seega teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstide loomulik osa.

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

1. Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

2. Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.

3. Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:

1) sotsiaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;

2) emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis;

3) loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;

- 4) matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);
  - 5) käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);
  - 6) kehalisest kasvatuses lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordineerimist.
4. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid.

1.5.2. Läbivad teemad

Kunstiainetes on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam. Teemad „**Väärtused ja kõlblus**“ ning „**Kultuuriline identiteet**“ on kunstiainetele eriomased. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka kaasaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loominguist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teemaga „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**“ seondub kunstides oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiatega, sh õpioskuste omandamine. Tutvutakse kunstide mitmekülgsede väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

Läbiv teema „**Tehnoloogia ja innovatsioon**“ on seotud kunstidele omaste praktiliste loovtegevustega, mille vältel kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist.

Eelnevaga haakub samuti läbiva teema „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ lõimimine kunstide õppesse. Kunstides julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimivate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Kunstiainetes teadvustatakse kunstitegevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused. See lõimub nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamisega kui ka läbiva teemaga „**Tervis ja ohutus**“. Kunstides kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Jälgitakse enda tervise ja ohutuse nõudeid tööprotsessis, suurt tähelepanu pööratakse erinevatele keskkondadele ja nende teadlikule kasutamisele. Kunstide eriline panus teemade „**Keskkonna ja jätkusuutlik areng**“ ning „**Teabekeskond**“ käsitlemisel on valdkondliku vaatenurga lisamine. See hõlmab mitmekülgseid oskusi nagu informatsiooni leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ja heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse küsimustega.

2.Muusika

2.1. Üldalused

2.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid;
- 2) tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset;
- 3) mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;
- 4) kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;
- 5) väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäeva elu rikastajana;
- 6) teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- 7) teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

2.1.2. Õppeaine kirjeldus

Muusikaõpetus toetab õpilase individuaalse eripära kujunemist muusikalise eneseväljenduse kaudu. Muusikaõpetuses avatakse ja avardatakse võimalusi muusikaga tegelda ja muusikast rõõmu tunda ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamisega kujundatakse õpilaste muusikalist maitset ning sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid.

Muusika õppeaine koostisosad on:

- 1) laulmine;
- 2) pillimäng;
- 3) muusikaline liikumine;
- 4) omalooming;

- 5) muusika kuulamine ja muusikalugu;
- 6) muusikaline kirjaoskus;
- 7) õppekäigud.

Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodi ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusika on aine, mille õpetuse osad on üksteisega mitmetähenduslikus ja tihedas seoses, seetõttu on neid keeruline eraldada. Õppeaine koostisosad kattuvad muusikaliste tegevustega. Musitseerimise all mõistetakse igasugust muusikalist eneseväljendust, nagu laulmist, pillimängu, liikumist ja omaloomingut. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Muusikaloos tutvustatakse erinevaid karaktereid, väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete. Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse õppekavas sisalduva noodikirja lugemise oskust musitseerides. Õpilaste silmaringi ja muusikalise maitse kujundamiseks on vajalikud õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse. Õpilaste üldkultuurilised teadmised põhinevad teadlikkusel kohalikust, oma riigi ja Euroopa kultuuripärandist ning nende rollist maailmas. See hõlmab teadmisi peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist). Oluline on kontserdielu korraldamine oma koolis, et õpilastel tekiks muusika kuulamise harjumus ning ürituste korraldamise kogemus.

Muusika kaudu kujundatakse harmoonilist isiksust, puudutades nii keha, tundeid kui ka intellekti.

Muusikaõpetusel on tasakaalustav ja toetav roll õpilase emotsionaalses arengus ning teiste õppeainete omandamises. Musitseerides arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ja koos musitseerimiseks ning loominguliseks eneseväljenduseks. Rühmas ja üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, sallivust, paindlikkust ja emotsionaalset kompetentsust ning juhitakse õpilase enesehinnangut ja õpimotivatsiooni.

Ühislaulmise ja koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse isamaa-armastust. Muusika ainekava koostades on lähtunud järgmistest põhimõtetest:

- 1) teadvustada ja tähtsustada ühislaulmise kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist rolli;
- 2) rõhutada musitseerimise osatähtsust;
- 3) julgustada ja toetada loomingulist eneseväljendust;
- 4) teadvustada ja süvendada õpilase isiklikku suhet muusikaga;
- 5) rõhutada muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujundamisel, tunde- ja mõttemaailma arendamisel ning rikastamisel;

6) lähtuda õppes õppija vajadustest ning tähtsustada integreeritud tegevusi.

2.1.3. Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, arvestades sealjuures õpilaste individuaalsust;
- 5) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: õppekäigud kontsertidele, teatritesse, muuseumidesse, stuudiosse, muusikakoolidesse, looduskeskkonda, näitustele, raamatukogudesse jne;
- 7) kasutatakse mitmekesisist ja tänapäevast õppemetoodikat;
- 8) leitakse tunnivälise muusikaalase tegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid jm).

I kooliastme õppetegevused:

- 1) ühehäälnelaulmine ja osalemine kooris;
- 2) meloodia laulmine käemärkide, rändnoodi, astmetrepi ja noodipildi ning relatiivsete helikõrguste (astmete) järgi;
- 3) mänguoskuse omandamine keha-, rütmi- ja plaatpillidel, plokkflöödil või 6-keelsel väikekandelil;
- 4) kuulatud muusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades;
- 5) muusikapala meeleolu väljendamine liikumise kaudu;
- 6) esinemisjulguse ja -oskuse arendamine;
- 7) muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades;
- 8) õppekäigud, kontserdil, teatris ja muuseumis käimine jne.

I kooliastmes on kesksel kohal laulmine ja pillimäng. Lauldakse nii ühehäälselt a cappella kui ka saatega. Selles vanuseastmes rajatakse alus muusikatraditsioonide säilitamisele ja edasikandmisele, mille üks väljund on õpilaste osalemine koolikooride tegevuses, et saada esmane koorilaulu-kogemus. Pillimängus omandatakse erinevate rütmi- (sh kehapilli) ja plaatpillide ning 6-keelse väikekandle või plokkflöödi esmased mänguvõtted. Pillimängu rakendatakse valdavalt laulude kaasmänguna.

Olulisel kohal on muusikaline liikumine: rahvatantsud ja laulumängud ning muusikapala karakteri väljendamine liikumise kaudu. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse kaasmängude, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, teksti loomise, st omaloomingu kaudu. Muusika kuulamisega õpitakse tundma muusika karaktereid ja meeleolu ning iseloomustama kuulatud muusikapalu. Kõigis muusikalistes tegevustes rakendatakse õpitud teadmisi ja oskusi, s.o muusikalist kirjaoskust, mida omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu. Õpilaste esinemisoskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jm). Et saavutada õpilaste mitmekülgset kuulamiskogemust, kujundada kontserdi-kultuuri ning avardada silmaringi, võimaldatakse õpilastel käia kontsertidel ja teatrietendustel nii koolis kui ka väljaspool kooli. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära.

II kooliastme õppetegevused:

- 1) ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel;
- 2) kahe- või kolmehäälselne laulmine kooris;
- 3) relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine laulude õppimisel;
- 4) pillimänguoskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes;
- 5) kuulatud muusikapalade iseloomustamine, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale;
- 6) eri rahvaste tantsude karakteri väljendamine liikumises;
- 7) muusika väljendusvahendite kasutamine erinevates muusikalistes tegevustes;
- 8) esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine;
- 9) teatris, kontserdil ja muuseumis käimine ning õppekäigud (helistuudiod, raamatukogud, muusikakoolid jne).
- 10) II kooliastme õpilasele omast teadmishimu ning aktiivsust rakendatakse kõigis muusikalistes tegevustes. Selles eas tähtsustub töö õpilaste individuaalsete muusikaliste võimete arendamisel ning rakendamisel erinevates muusikalistes tegevustes. Olulised tegevused on selleski kooliastmes laulmine ja pillimäng. Klassitunnis lauldakse a cappella ja saatena ühe- ja kahehäälselt, kooris kahe- ja kolmehäälselt. **Süvendatakse pillimänguoskusi erinevates pillikoosseisudes ning arendatakse edasi 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid.** Liikumistegevuse põhirõhk on eesti rahvatantsudel ning teiste rahvaste muusika karakteri väljendamisel liikumise kaudu. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse muusikalise omaloomingu kaudu. Muusikat kuulates arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Tähtsustub muusika oskussõnade kasutamine muusikapalade analüüsidel ning oma arvamuse põhjendamine vestlustes. Kõigis muusikalistes tegevustes rakendatakse õpitud teadmisi ja oskusi, s.o muusikalist kirjaoskust,

mida omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu. Õpilaste eneseväljendusoskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jm). Et saada kuulamiskogemust, kujundada kontserdikultuuri ning avardada silmaringi, käiakse kontsertidel ja muusikaetendustel ning osaletakse erinevatel õppekäikudel. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära.

III kooliastme õppetevused:

- 1) ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel;
- 2) kahe- või kolmehäälneline laulmine kooris;
- 3) relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine, lauldes noodist lihtsamaid meloodiaid;
- 4) pillimänguoskuse rakendamine üksi ja koos muusitseerides;
- 5) isiklike, põhjendatud seisukohtade avaldamine muusika kuulamisel, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale;
- 6) muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu lähtuvalt kujutlusvõimest;
- 7) loominguliste ideede teostamiseks sobivate muusika väljendusvahendite leidmine ja kasutamine;
- 8) esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine;
- 9) teatris, kontserdil ja muuseumis käimine ning õppekäigud (helistuudiod, raamatukogud, muusikakoolid, muusikakõrgkoolid jne).
- 10) III kooliastmes on tähelepanu keskmes iseseisva muusikalise mõtlemise süvendamine ning õpilaste muusikaliste võimete edasiarendamine ja rakendamine muusikalistes tegevustes, kasutades erinevaid õppevorme ning -meetodeid. Klassitunnis lauldakse nii ühe- kui ka mitmehäälselt, kooris kahe- või kolmehäälselt. Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse muusitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarriga akordmänguvõtted. Kuna selles vanuseastmes on suur huvi pop- ja rokkmuusika vastu, tuleks leida koolis ansambli mängu harrastamise võimalusi. Laulmine ja pillimäng pakuvad muusikalise omaloomingu ning loominguliste ideede elluviimise võimalusi nii üksi kui ka rühmatööna. Muusikat kuulates tähtsustub kuulatud muusika põhjal oma arvamuse kujundamine ning selle argumenteeritud põhjendamine nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes muusika oskussõnavarale. Kõigis muusikalistes tegevustes rakendatakse õpitud teadmisi ja oskusi, s.o muusikalist kirjaoskust, mida omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu. Nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jm) toetatakse õpilaste isikupärast esinemisoskust. Et omandada kuulamiskogemust, kujundada kontserdikultuuri ning avardada silmaringi, käiakse kontsertidel ja muusikaetendustel ning osaletakse erinevatel õppekäikudel. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma ja austama üksteise võimeid, oskusi ning eripära.

2.1.4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekohaks järgneva õppe kujundamisele, stimuleerib ning motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele. Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi. Hindamine sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente: laulmist, pillimängu, muusikalist liikumist, omaloomingut, muusika kuulamist ja muusikalugu, muusikalist kirjaoskust ning ka õpilase aktiivsust, tunnist osavõttu, hinnangut enese ja kaasõpilaste osalemisele ning saavutustele õppes. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpilase aktiivset osalemist koolikooris, silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel arvestatakse õppetegevuse osana kokkuvõtval hindamisel. Õpitulemusi hinnatakse suuliste sõnaliste ning numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. I kooliastmes hinnatakse peamiselt muusikalisi tegevusi: laulmist, pillimängu ja loovtegevusi. II ja III kooliastmes on suurem kaal muusikaliste teadmiste ning oskuste kasutamisel muusikalistes tegevustes.

2.1.5. Füüsiline õpikeskkond

1. Õppeprotsessis on võimalik kasutada järgmisi vahendeid: naturaalklaver ja klaveritool, süntesaator, muusikakeskus HIFI, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel, internetiühenduse ja helikaardiga arvuti ning noodistusprogramm ja MIDI salvestusprogramm.
  2. Õpet korraldatakse klassis, kus on võimalik kasutada rühmatööd ja liikumiseks vajalikke pindu.
  3. Õppeprotsessis võimaldatakse instrumentariumi (Orffi instrumentarium, plokkflöödid või 6-keelsed väikekanded, akustilised kitarrid) õpilastele musitseerimiseks.
- Õppeprotsessis võimaldatakse kasutada fonoteeki (CD-d, DVD-d, VHS-d).

2.2. I kooliaste

2.2.1. Õpitulemused I kooliastme lõpuks

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises ja liikumises;
- 2) laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses kooris; mõistab laulupeo tähendust;
- 3) laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;
- 4) laulab melodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 5) lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust;
- 6) rakendab pillimängu kaasmängudes;
- 7) kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes;
- 8) kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat muusikat;
- 9) väärtustab enese ja teiste loomingut.

2.2.2. Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel I kooliastmes klassiti

1. Laulmine

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise vaba tooni tekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas.	1. klass Õpilaste vokaalsete võimete arendamine rühmas laulmisel. Õige keha hoiaku, hingamise ja diktsiooni kujundamine. Hingamisharjutused.
	2. klass Õpilaste vokaalsete võimete arendamine rühmas laulmisel. Õige keha hoiaku, hingamise ja diktsiooni teadlik jälgimine.
	3. klass Õpilaste vokaalsete võimete arendamine rühmas ja individuaalsel laulmisel. Õige keha hoiaku, hingamise ja diktsiooni teadlik jälgimine.
Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu	1. klass

ja meeleolu.	<p>Tutvumine muusika väljendusvahenditega</p> <p>Dünaamika põhimõisted: vaikselt, valjult.</p> <p>2. klass</p> <p>Dünaamika mõisted forte, piano. Helikõrgused. Laulmine dünaamikat kasutades.</p> <p>3. klass</p> <p>Erinevat liiki muusika kuulamine ja iseloomustamine. Tempo tajumine.</p>
Laulab meloodiat käemärkide, astmetreppi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi.	<p>1.klass</p> <p>Astmete SO, MI, RA, LE, JO tundmaõppimine kuulamise, käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi. Astmemudelite (SO-MI, SO-RA, SO-MI-RA jne.) tajumine kuulamise ja käemärkide järgi.</p> <p>2.klass</p> <p>Astmete RA₁, SO₁, JO¹ tundmaõppimine kuulamise, käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi.</p> <p>3.klass</p> <p>Astmete NA, DI tundmaõppimine. Astmemudelite (SO-MI, SO-RA, SO-MI-RA jne.) tajumine kuulamise, käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi.</p>
Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule.	<p>1.klass</p> <p>1. klassile eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaulud, kaanonid ning eesti ja teiste rahvaste laulud.</p> <p>2.klass</p> <p>2. klassile eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaulud, kaanonid ning eesti ja teiste rahvaste laulud.</p> <p>3.klass</p> <p>3. klassile eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaulud, kaanonid ning eesti ja teiste</p>

	rahvaste laulud.
Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ (Juba linnukesed ....), „Kevadpidu“ (Elagu kõik ...).	1.klass “Eesti hümn” (F .Pacius), “Mu koduke”(A. Kiiss), lastelaul “Lapsed tupp” “Kevadel” (Juba linnukesed...).
	2.klass “Eesti hümn”(F .Pacius), lastelaulud “Teele tee kurekesed”, “Tiliseb tiliseb aisakell” (L.Wirkhaus).
	3.klass “Eesti hümn”(F .Pacius), “Kevadpidu” (Elagu kõik...)

2. Pillimäng

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või ostinato'des. On omandanud plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerides.	1.klass Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid. Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis meloodilised küsimus-vastus motiivid.
	2.klass Orffi pedagoogika. Kaasmängud, ostinatod, meloodilid-rütmilised improvisatsioonid. Astmete kasutamine plaatpillide ja plokkflöödi omandamisel.
	3.klass Orffi pedagoogika. Plokkflöödi kasutamine musitseerimisel.
Väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu.	1.klass Pillimängus muusika sisu ja meeleolu erinevad väljendamise võimalused. Käte ning jalgadega rütmi kaasa löömine.
	2.klass

	Pillimängus muusika sisu ja meeleolu väljendamine, kasutades dünaamikat: forte-piano. Uued rütmipillid.
	3.klass Pillimängus muusika sisu ja meeleolu väljendamine, kasutades iseseisvalt dünaamikat. Rütmissaate väljamõtlemine.

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu.	1.klass Erineva tempo järgi muusika eristamine ja selle järgi tempos liikumine.
	2.klass Liikumine kahe- ning kolmeosalises taktimõõdus.
	3.klass Liikumine erinevates rütmides: valss, marss, polka, rock.
Tantsib eesti laulu- ja ringmänge.	1., 2. ja 3.klass Eesti laulu- ja ringmängude tantsimine, näiteks „Kaks sammu sissepoole“, „Tore tädi“, „Ringilaul“, „Tondimäng“.

4. Omalooming

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel.	1.klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel.
	2.klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Rütmilismeloodilised improvisatsioonid.
	3.klass Lihtsate rütmiliste kaasmängude loomine

	keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Lihtsate rütmipillide valmistamine.
Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid.	1., 2. ja 3. klass Käemärkidega erinevate astmenimede näitamine ja kasutamine kaasmängudes õpitu piires.
Loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne.	1.klass Lihtsamate liisusalvide loomine.
	2.klass Lihtsamate laulusalvide loomine.
	3.klass Lihtsamate regivärsside loomine.
Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.	1.klass Muusika meeleolu edasi andmine loovliikumise kaudu vabas vormis.
	2.klass Tantsuline liikumine erinevates rütmides.
	3.klass Loovliikumise kasutamine muusika meeleolu väljendamiseks.

5. Muusika kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika ja muusikapala ülesehitus).	1.klass Meloodia, rütm, tempo. Tutvumine erinevate karakterpaladega
	2.klass Uued oskussõnad muusika kirjeldamiseks. Tutvumine erinevate karakterpaladega
	3.klass Meloodia, rütm, tempo, dünaamika ja muusikapala ülesehitus. Tutvumine erinevate karakterpaladega.

Eristab kuuldelisel laulu ja pillimuusikat.	1.klass Instrumentaal- ja vokaalmuusika eristamine
	2.klass Eristab kuulmise järgi vokaalmuusikat: vokaalsolisti, vokaalansamblit, koori
	3.klass Eristab kuulmise järgi instrumentaalansamblit: instrumentaalsolisti, instrumentaalansamblit, instrumentaalorkestrit
Eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkad.	1.klass Erinevaid žanrite tutvustamine.
	2.klass Kahe- ning kolmelöögilised muusikapalad ja tantsud
	3.klass Kuuldeliselt marsi, valsi ja polka eristamine.
On tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill).	1.klass Eesti rahvalaulud: „Linnukesed“, „Kus on minu koduke?“, „Tihane“.
	2.klass Eesti rahvalaulud: „Laula, laula suukene, „Sokukene“, „Tihane“. Kannel, hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill.
	3.klass Eesti rahvalaulud: „Karjapoiss“, „Laulu mõju“, „Kits, kidu, karja“ „Kaera-Jaan“. Kannel, hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill.
Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara.	1.klass Kuulatud muusika kirjeldamine vabas vormis.
	2.klass Kuulatud muusika meeleolu ja karakteri kirjeldamine tuues esile erinevad kontrastid

	muusikas.
	3.klass Kuulatud muusika meeleolu ja karakteri kirjeldamine kasutades termineid duur, moll.
Väljendab muusika meeleolu ja karakterit kunstiliste vahenditega.	1.klass Muusikapala järgi pildi joonistamine.
	2.klass Muusika meeleolu kirjeldamine joonistades
	3.klass Muusika meeleolu ja karakteri väljendamine vabalt valitud kunstiliste vahenditega.
Seostab muusikapala selle autoritega.	1.klass Tšaikovski „Aastaajad“ (Jaanuar, Märts), Grieg „Mäekuninga koobas“, Saint-Saens „Loomade karneval“
	2.klass Mozart “Väike öömuusika” Mozart “Orleansi kellamäng”. Vivaldi „Aastaajad“ Sügis.
	3.klass Vivaldi „Aastaajad“ Kevad, Lepo Sumera „Lugu liblikatest“, Mozart “Saksa tants”, Rannap “Rävala rock”

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Mõistab all olevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes.	1.klass Noodivältused, paus, rütmifiguurid: TA, TI-TI, TAA, 1löög paus
	2.klass Noodivältused, paus, rütmifiguurid: TA, TI-TI, TAA, TA-A-A, TAI-RI 1löög paus, 2 löög paus
	3.klass Rütmifiguurid ja paus: TA, TI-TI, TAA, TA-A-A, TAI-RI, TI-RI-TI-RI, 1löög paus, 2

	löög paus
Mõistab 2-ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides.	1., 2. ja 3. klass 2-ja 3-osalise taktimõõdu kasutamine musitseerimisel.
Tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides. Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes. Õpib lauludes tundma JO- ja RA- astmerida.	1.klass Astmemudelite laulmine erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, (JO)
	2.klass Astmemudelite laulmine erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA ₁ , SO ₁ põhinevad mudelid. JO-võtme tähenduse Mõistmine, JO- võtme kasutamine noodist laulmisel.
	3.klass Astmemudelite laulmine erinevates kõrguspositsioonides: astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA ₁ , SO ₁ , JO ¹ , NA, DI põhinevad mudelid. JO- ja RA- astmerida (duur ja moll).
Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: meetrum, takt, pulss, taktimõõt, taktijoon, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp punkt noodivälduse pikendajana.	1.klass Noodijoonestik , noodipea , noodivars, pulss, astmetrepp , takt , taktijoon.
	2. klass, 3. klass Astmerida, punkt noodivälduse pikendajana. Meetrum, taktimõõt. Lõpumärk.
Mõistab allolevate oskussõnade koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor.	1.klass Rahvalaul, eeslaulja, helilooja, sõnade autor , rahvapill, rahvatants.
	2.klass Dirigent, orkester, rahvapill, solist, ansambel.
	3.klass Koorijuht, koor.
Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: muusikapala, salm,	1.klass Salm, refrään, muusikapala.

refraän, kaanon, marss, polka, valss, ostinato, kaasmäng, eelmäng, vahemäng.	2.klass Eelmäng, vahemäng, kaasmäng, ostinato.
	3.klass Marss, polka, valss, kaanon.
Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat.	1.klass Rütm, meloodia, vaikselt, valjult
	2.klass Tempo, kõlavärv.
	3.klass Piano, forte, fermaat.
Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: laulurepertuaariga tutvustatakse märke latern, segno, volt.	1.klass Volt.
	2. klass, 3. klass Latern. Segno.

7. Õppekäigud

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil.	1.klass Õppekäikudel kogetud muusikaelamuste kirjeldamine, suulise arvamuse avaldamine kasutades õpitud muusikalist oskussõnavara.
	2.klass Õppekäikudel kogetud muusikaelamuste kirjeldamine, arvamuse avaldamine suuliselt kasutades õpitud muusika oskussõnavara või arvamuse avaldamine muul looval viisil erinevate kunstiliste vahenditega.
	3.klass Õppekäikudel kogetud muusikaelamuste kirjeldamine, arvamuse avaldamine suuliselt, kirjalikult või muul looval viisil teiste erinevate kunstiliste vahenditega.

2.3. II kooliaste

2.3.1. Õpitulemused II kooliastme lõpuks

6. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb meeeldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises, liikumises; huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles;
- 2) laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades;
- 3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust;
- 4) oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslasi;
- 5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;
- 6) kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 7) kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi;
- 8) julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnalises kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades;
- 9) kirjeldab ning põhjendab suunavate küsimuste ja omandatud muusika oskussõnade abil kuulatavat muusikat; mõistab autorsuse tähendust;
- 10) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;
- 11) leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste maade rahvamuusikas.

2.3.2. Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel II kooliastmes klassiti

1. Laulmine

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest. Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes. Laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälsed laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule.	4., 5. ja 6. klass Laulmine klassis oma hääle omapära arvestades ühe- või kahehäälselt (kaanonid, eesti ja teiste rahvaste laulud a cappella ja saatega). Laulmine koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses. Laulupeo traditsiooni ja tähenduse mõistmine.
Seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega g-G2	4.klass Meloodiate laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud

	<p>astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA₁, SO₁, JO¹, LE, NA, DI). On tutvunud nootide tähtnimetustega. Teab viulivõtme tähendist.</p>
	<p>5.ja 6. klass</p> <p>Meloodiate laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA₁, SO₁, JO¹, LE, NA, DI). Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega. Tunneb nootide tähtnimetusi ja viulivõtit.</p>
<p>Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann).” “Mu isamaa armas”(saksa rahvalaul), “Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul), „Kas tunned maad“ (J. Berad) “Püha öö“ (F. Gruber) “Eesti lipp”(E. Võrk)</p>	<p>4.klass</p> <p>„Eesti hümn“(F. Pacius), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann),” „Mu isamaa armas” (saksa rahvalaul), “Meil aiaäärne tänavas”(eesti rahvalaul)</p>
	<p>5.klass</p> <p>„Eesti hümn“(F. Pacius), “Kas tunned maad”(J. Berad)</p>
	<p>6. klass</p> <p>„Eesti hümn“ (F. Pacius), „Püha öö“ (F. Gruber). “Eesti lipp” (E. Võrk)</p>

2. Pillimäng

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
<p>Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinato'des. Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid. Seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga.</p>	<p>4.klass</p> <p>Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid</p> <p>Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis- meloodilised küsimus-vastus</p>

Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi.	motiivid. Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus. Süvendatult pilli õppinud õpilaste rakendamine musitseerimisel.
	5.klass Helistikke ja toonika kolmkõlade C-duur, a-moll seostamine pillimänguga.
	6.klass Helistikke G-duur, e-moll ning F-duur ja d-moll seostamine pillimänguga.

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi. Tantsib eesti laulu-ja ringmänge. Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid.	4.klass Eesti rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomuliku karakteri väljendamine.
	5.klass Eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulike karakterite väljendamine: eesti, vene.
	6.klass Orffi pedagoogika. Eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulike karakterite väljendamine: eesti, vene, soome, iiri, ungari, saksa.

4. Omalooming

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Kasutab improvisatsioonides astmemudeleid. Loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne. Kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist.	4.klass Orffi pedagoogika –omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; rütmilis-meloodilised improvisatsioonid. Omaloomingus ning koos musitseerides omandatud muusikaliste oskuste ja teadmiste kasutamine. Lihtsamate pillide valmistamine.
	5.klass

	Ideede esitamine ja oma loovuse võimetekohane rakendamine nii sõnaliselt kui muusikalises eneseväljenduses.
	6.klass Infotehnoloogia võimaluste kasutamine ideede esitamisel ja oma loovuse võimetekohasel rakendamisel.

5. Muusika kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempo, dünaamikat, tämbrit ja vormi. Iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusikalist oskussõnavara.	4.klass Muusikapalades muusika väljendusvahendite kuulamine ja eristamine: meloodia, rütm, tempo. Kuulatava muusikapala iseloomustamine õpitud muusikalist oskussõnavara kasutades.
	5.klass Muusika väljendusvahendite eristamine: dünaamika, tämber. Kuulatava muusikapala iseloomustamine, arvamuse põhjendamine oskussõnavara kasutades.
	6.klass Erinevates muusikapalades muusika väljendusvahendite kuulamine, muusikaliste vormide eristamine. Kuulatava muusikapala iseloomustamine, arvamuse põhjendamine oskussõnavara kasutades.
Kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: Tunneb hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass). Tunneb ja eristab kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor). Kuulab ja eristab instrumentaalmuusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid). Tunneb Eesti	4.klass Hääleliigid: sopran, metsosopran, alt, tenor, baritone, bass. Kooriliigid: (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor). Muusikainstrumentid: klahv- ja keelpillid. Puhk- ja löökpillid.

laulupidude traditsiooni, Kuulab ja eristab tuntumaid eesti koore.	5.klass 6.klass Eesti laulupidude traditsioonid. Tuntumad eesti koorid ja dirigendid, kodupaiga dirigendid. Sümfooniaorkestri koosseis. Dirigendi töö, erinevate orkestrite koosseisud (sümfooniaorkester, kammerorkester, dzassorkester).
Tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; oskab nimetada eesti rahvamuusika suursündmusi.	4.klass 5.klass Eesti rahvalaulud. Eesti rahvapillid ja – tantsumus.
	6.klass Eesti rahvamuusika suursündmused.
On tutvunud Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra, Suurbritannia, Iiri, Austria, Ungari ja Saksa muusikatradsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt.	6.klass Vene, Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Norra, Suurbritannia, Austria, Ungari, Saksa muusika.
Teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega.	

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Mõistab allolevate helivältuste , rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA-A-A-A, TI-RI-TI-RI, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TAI-RI. TA-I-TI veerand-, pool- ja täispaus Mõistab taktimõõtude 2/4 , 3/4 , 4/4 ja	4.klass Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid: TA-A-A-A, TI-RI-TI-RI, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TAI-RI. TA-I-TI veerand-, pool- ja täispaus. 2/4,3/4 ja 4/4 taktimõõtude ja eeltakti tähenduse mõistmine ja arvestamine

<p>eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides. Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ing seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega). Mõistab viiulivõtme ja absoluutsete helikõrguste g-G2 tähendust ning kasutab neid musitseerides. Mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C-a, G-e, F-d tähendust ning kasutab neid musitseerides</p>	<p>musitseerimisel. Noodist astmetel SO, MI, RA, JO, RA₁, SO₁, JO¹, LE, NA, DI laulmine, käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides. Helilaadi ja helistiku eristamine ja kasutamine, helistikud C – a.</p>
	<p>5.klass Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid: TI-RI-TI-RI, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TAI-RI. TA-I-TI. Kaheksandiktaktimõõdu tutvustamine. Helilaadi ja helistiku eristamine ja kasutamine, helistikud G-e.</p>
	<p>6.klass Rütmifiguurid: Varem õpitud rütmifiguurid. Helilaadi ja helistiku eristamine ja kasutamine, helistikud F-d</p>
<p>Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused(tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekarr, märgid, diees, bemoll, bekarr.</p>	<p>4.klass Eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll- helilaad. Absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik.</p>
	<p>5. klass, 6. klass Absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid. Diees, bemoll, bekarr, paralleelhelistikud.</p>
<p>Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika,</p>	<p>4.klass Vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet,</p>

interpreet, improvisatsioon tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid) tempo, andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando, dünaamika, piano forte, mezzopiano, mezzoforte, crescendo, diminuendo, pianissimo, fortissimo.	improvisatsioon. Tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid).
	5.klass Tempo: andante, moderato, allegro, largo, ritenuto. Dünaamika: piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, crescendo, Diminuendo.
	6.klass Dünaamika: pianissimo, fortissimo.

7. Õppekäigud

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil.	4., 5. ja 6. klass Oma arvamuse väljendamine muusikaelamuse kohta suuliselt, kirjalikult või muul looval viisil (visuaalne kunst, dramatiseering, loovliikumine jms) kasutades seni õpitud muusikalist oskussõnavara.

2.4. III kooliaste

2.4.1. Õpitulemused III kooliastme lõpuks

Põhikooli lõpetaja:

- 1) osaleb meeeldi muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib muusika erinevaid avaldusvorme;
- 2) laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapäras;
- 3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes; mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust;
- 4) oskab kuulata iseennast ja kaaslasi ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetesse;
- 5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;
- 6) kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid);

- 7) rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid;
- 8) väljendab oma arvamust kuulnud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult;
- 9) leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused;
- 10) väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes;
- 11) teab autoriõigusi ning sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus;
- 12) valdab ülevaadet muusikaga seotud elukutsest ja võimalustest muusikat õppida;
- 13) kasutab infotehnoloogia vahendeid muusikalistes tegevustes.

2.4.2. Õpitulemused ja rõhuasetused õppesisu käsitlemisel III kooliastmes klassiti

1. Laulmine

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili; järgib häälehoiu häälemurdeperioodil. Kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes. Laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälsed laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule.	7., 8. ja 9. klass Õpilaste muusikaliste võimete arvestamine ja arendamine individuaalsel ja rühmas laulmisel (ansamblid, koorid). Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi. Muusikateoste ja laulude analüüs.
Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter) „Kalevite kants“ (P. Veebel), „Saaremaa valss“ (R. Valgre) „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär). „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks)	7.klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort) „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter).
	8.klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Kalevite kants“ (P. Veebel), „Saaremaa valss“ (R. Valgre)
	9.klass „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eestlane olen ja

	eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär). „Mu isamaa on minu arm“(G. Ernesaks)
Mõistab relatiivsete helikõrguste(astmete) vajalikkust noodist lauldes ning kasutab neid meloodiat õppides.	7., 8. ja 9. klass Meloodiate laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA ₁ , SO ₁ , JO ¹ , LE, NA, DI). Absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g- G ²). Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla.

2. Pillimäng

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti või 6-keelset väikekannelt kaasmängudes ja/või ostinato'des. Rakendab musitseerides kitari lihtsamaid akordmänguvõtteid ning lähtub absoluutsetest helikõrgustest(tähtnimedest) pillimängus. Kasutab muusikat esitades muusikalisi teadmisi ja oskusi.	7., 8. ja 9. klass Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid. Rütlimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis- meloodilised küsimus-vastus motiivid. Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus. Helistike C-duur, a- moll; G-duur, e-moll ning F-duur ja d-moll seostamine pillimänguga. Süvendatult pilli õppinud õpilaste rakendamine musitseerimisel.

4. Muusikaline liikumine

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Tunnetab ja rakendab liikudes muusika väljendusvahendeid.	7., 8. ja 9.klass Muusikalises liikumises loominguliste ideede väljendamine.
Väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid.	7.klass Prantsusmaa, Idamaad, Itaalia

	8.klass Hispaania, Ladina-Ameerika
	9.klass Aafrika

5. Omalooming

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi (astmeid). Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne. Väljendab muusika karakterit ja meeoleolu ning enda loomingulisi ideid liikumise kaudu.	7., 8. ja 9.klass Improvisatsioonid keha-, rütmi ja palaatpillidel. Rütmilis-meloodilised kaasmängud, ostinatod keha, rütmi-ja plaatpillidel. Meloodiate loomine relatiivsete helikõrguste abil. Laulusõnade ja regivärsiliste tekstide loomine Muusika meeoleolu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu.

5. Muusika kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust.	7., 8. ja 9.klass Erinevate muusikavormide kuulamine ning neis esinevate väljendusvahendite ning ülesehituse (2- ja 3- osaline lihtvorm, variatsiooni- ja rondovorm) analüüsimine. Kirjalike tööde (essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat) ja power-point esitluste koostamine ja ettekandmine.
Eristab kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille ja pillikoosseise. Teab nimetada tuntud heliloojaid ja interpreete. Eristab kuulmise järgi elektrofone. Eristab pop- ja rokkmuusikat. Teab nimetada tuntud heliloojaid ja interpreete. Eristab džäss-, filmi- ja lavamuusikat Teab	7.klass Eristab kõla ja kuju järgi: keelpillid: poogenpillid viiul, vioola e altviul, tšello, kontrabass, näppepillid harf, kitarr; puhkpillid: puupuhkpillid flööt, klarnet, saksofon, oboe, fagott; vaskpuhkpillid: trompet, metsasarv, tromboon, tuuba;

nimetada tuntud dirigente, orkestreid ning muusika suursündmusi.	löökpillid: kindla helikõrgusega timpan, ksülofon; ebamäärase helikõrgusega(rütmipillid) suur trumm, väike trumm, taldrikud jt; klahvpillid: klaver, klavessiin, orel, akordion. Tuntud eesti heliloojaid, interpreetid.
	8.klass Elektrofonid: süntesaator, elektriklaver. Rock- ja popmuusika (rockn´roll, Briti 60. a rock-muusika, folk- rock, soul, funk, heavy rock, disko, hip-hop, elektrooniline popmuusika). Tuntud välismaa heliloojad ja interpreetid.
	9.klass Eristab džäss-, filmi- ja lavamuusikat(ooperi, opereti, muusikali ja balleti muusika). Eristab kõla järgi pillikoosseise:orkestrid: (sümfoonia, puhkpilli-, keelpilli-, rahvapilliorkester); ansamblid: (keelpillikvartett, pop- ja džässansambel). Eesti tuntud dirigendid ja orkestrid. Muusika suursündmused Eestis.
On tutvunud Eesti ning Prantsuse, Itaalia, Hispaania, Põhja- ja Ladina-Ameerika, Aafrika või Idamaade muusikapärandiga ning suhtub sellesse lugupidavalt.	7.klass Itaalia. Idamaad.
	8.klass Eesti, Hispaania, Põhja- ja Ladina-Ameerika.
	9.klass Prantsuse, Aafrika.
Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; võtab kuulda ja arvestab teiste arvamust ning põhjendab enda oma nii suuliselt kui ka kirjalikult.	7.klass Itaalia, Idamaade muusika üle arutlemine muusika võrdlemine, kasutades oskussõnavara.
	8.klass

	Hispaania muusika, rock- ja popmuusika üle arutlemine ja muusika analüüs kasutades oskussõnavara.
	9.klass Filmi-, lava- ja žassmuusika üle arutlemine, muusika analüüs. Kasutades oskussõnavara.
Tunneb autoriõigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).	7., 8. ja 9. Klass Eestis kehtiva autorikaitse seaduse põhipunktidega tutvumine. Intellektuaalse omandi kasutamine internetis.

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: Sünkoop, triool, TI-TA-I, kuueteistkümnendiknoot ja kuueteistkümnendikpaus. Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja kaheksandiktaktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides.	7.klass, 8. klass, 9. klass Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid: sünkoop, triool, TI-TA-I, t kuueteistkümnendiknoot, kuueteistkümnendikikpaus 2/4, 3/4, 4/4 ja kaheksandiktaktimõõt.
Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed). Mõistab helistike C-a, G-e, F-d ning lähtub nendest musitseerides. Teab bassivõtme tähendust ning rakendab seda musitseerides repertuaarist tulenevalt.	7.klass Helistikud C-a, G-e. 8.klass, 9. klass Helistikud C-a, G-e, F-d. Bassivõti ja selle rakendamine musitseerimisel
Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: rondo, variatsioon, muusikainstrumentide nimetused. Elektrofoniid, spirituaal, gospel, popmuusika,	7.klass Rondo, variatsioon. Muusikainstrumentide nimetused. 8.klass

rockmuusika džässmuusika, süvamuusika; sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur, ooper, operett, ballett, muusikal sümfoonia, instrumentaalkontsert.	Elektrofonid (süntesaator, digitalklaver). Spirituaal, gospel. Pop- ja rokkmuusika.
	9.klass Jazzmuusika, sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur, Ooper, operett, ballett, muusikal. Sümfoonia, sümfooniakontsert

7. Õppekäigud

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil. Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara.	7., 8. ja 9.klass Suuliselt, kirjalikult ja muul looval viisil (visuaalne kunst, dramatiseering, loovliikumine jms) oma arvamuse väljendamine, kasutades seni õpitud muusikalist oskussõnavara.

3. Kunst

3.1. Üldalused

3.1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli kunstiopetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab ja arendab oma loomingulist potentsiaali, õpib tundma visuaalsete kunstide väljendusvahendeid ning suudab luua erinevaid kunstiteoseid, rakendades loovalt õpitud teadmisi ja tehnikaid;
- 2) kasutab erinevaid mõtlemis- ja tegutsemisviise nii loometegevuses kui ka igapäevases elus;
- 3) analüüsib kunstiteoseid ja visuaalset keskkonda, kasutades põhikoolis omandatud ainealast terminoloogiat, ning põhjendab oma arvamust;
- 4) märkab esemelise keskkonna ja visuaalse meedia esteetilisi, eetilisi, funktsionaalseid ja ökoloogilisi aspekte;
- 5) õpib tundma ja väärtustab nii mineviku kunstipärandit kui ka nüüdisaegset kunsti;
- 6) seostab omavahel kunsti ning kultuuri, ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut ning mõistab kunsti kui kultuuridevahelist suhtluskeelt; teadvustab kultuurilist mitmekesisust.

Põhikooli lõpuks teadvustab kunsti rolli nii oma elus kui ka ühiskonnas ja orienteerub visuaalses keskkonnas.

3.1.2. Õppeaine kirjeldus

Kunstiõppe siht on omandada visuaalne haridus ning arendada mõtlemis-, koostöö- ja eneseväljendusoskusi, et toetada isiksuslikku arengut ning toimetulekut tänapäevases mitmekultuurilises muutavas maailmas. Kunst võimaldab õpilasel tunnetada endas loojat ning toetab seeläbi aktiivse maailmavaate omaksvõttu ja ettevõtlikku ellusuhtumist.

Aine õppimise osad on:

- 1) uurimine ja oma ideede arendamine;
- 2) väljendusvahendite loov rakendamine;
- 3) mõtestamine ja refleksioon.

Ülalnimetatud õppimise osad on omavahel orgaaniliselt ja tihedalt põimunud – õpilase loova ning iseseisva mõtlemisoskuse arenemine ja uute teadmiste omandamine kinnistuvad praktilise loovtegevuse kaudu. Oskuste kujunemine on järjepidev protsess ja oma kogemustega seostatakse teadmisi nüüdisaegsest maailmast: kunstiajaloo ja tänapäeva kunsti sidemetest, ruumilise keskkonna disaini ja visuaalkultuuri arengusuundadest. Oluline on avastada ja luua seoseid teistes õppeainetes käsitletavate ajastute ja teemadega. Kunsti käsitletakse nii omaette väärtussüsteemi kui ka võtmene ümbritseva elu mõtestamiseks, mõistmiseks ja tunnetamiseks.

Nii ajaloo kui ka nüüdiskunsti mõistmisele annavad aluse õppekäigud muuseumidesse ja galeriidesse. Kunstiajaloo näidete valikul lähtutakse üldisematest teemadest ega taotleta kronoloogilise ülevaate andmist. Peamine on luua sild mineviku ja nüüdisaja nähtuste vahel. Kõigi teemade käsitlemisel tuuakse võimalikult palju näiteid kunstist ja visuaalsest kultuurist Eestis.

3.1.3. Õppetegevused

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) võimaldatakse õppida üksi ja rühmas, kasutades erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile;
- 3) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad õpilaste huvisid ning suurendavad õpimotivatsiooni;

- 4) kasutatakse mitmekesisist õpikeskkonda: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, muuseumid, näitused, arvutiklass, virtuaalkeskkond jne;
- 5) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid materjale ning töövahendeid;
- 6) seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

I astmes on oluline mänguline, eksperimenteeriv ja uuriv käsitlus, mis toetab laste spontaanset eneseväljendust ning julgustab märkama ja vaatlema erinevaid nähtusi. Loovtööde ainekust ammutatakse nii oma elust, lähiümbrusest kui ka kunstiloost. Teadmised ja tehnilised oskused omandatakse loova tegevuse käigus. Kunstiteostest rääkimine toetab oma seisukoha, tolerantsuse ning väärtushinnangute kujunemist. Koostöö- ja arutlusoskuste arendamiseks kasutatakse lisaks individuaalsetele töödele rühmatöid.

II astmes tutvutakse teadlikumalt kunsti aluste ja kunstilooga ning luuakse sildu kunstiajaloo ja tänapäeva vahel. Pööratakse rohkem tähelepanu ümbritseva maailma edasiandmisele loomingulistes kunstitöödes. Õpilasi juhatakse ise valikuid tegema (tehnika, teemade valik jne) ning otsima pildimaterjali, et kasutada seda abivahendi või lähtekohana. Kunstiteoste ja visuaalse kultuuri näidete analüüsimine toetab kriitilise mõtlemise ja ainealase keeleoskuse arenemist.

III astmes omandatakse teoreetilisemal tasemel teadmisi kunsti nii märgilistest (sümbol, allegooria, tsitaat jne) kui ka vormilistest (värv, valgus ja vari, perspektiiv, kompositsioon jne) väljendusvahenditest. Loomingulistes töödes katsetatakse uusi meediume ning väljundeid; seatakse järjest rohkem endale ise ülesandeid; mängitakse vormielementide ja väljendusvahenditega teose isikupära ning sõnumi huvides. Teadlikumalt võetakse eeskujuks kunstiteoseid ja -stiile, analüüsitakse teoseid ning otsitakse visuaalset ja verbaalset infot. Kunsti käsitletakse visuaalse ning sotsiaalse keskkonna osana.

Kunst kui õppeaine on oma olemuselt mittelineaarne, õppesisu punkte käsitletakse õppes omavahel tihedalt põimunult. Nende võimalike kombinatsioonide lõputu arv eeldab õpetaja loovust ja teadlikkust valikute tegemisel.

3.1.4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. Hindamisel on oluline tunnustada lahenduste erinevusi ja väärtustada õpilaste isikupära. Õpilane peab teadma, mida hinnatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

3.1.5. Füüsiline õpikeskkond

1. Valdava osa õpet korraldatakse klassis, kus on 500 lux päevavalgusspektriga valgustus tööpinnal, vesi/kanalisatsioon, reguleeritava kõrgusega molbertid koos joonistusalustega, tööde kuivatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalused ning projektsioonitehnika.

2. Õppeprotsessis võimaldatakse õppekava järgi kunstitundideks foto- ja videokaamerate, skanneri ja printeri ning internetiühendusega arvutite kasutamise võimalus ning vajalikud kunstivahendid ja -materjalid.

3.2. I kooliaste

3.2.1. Õpitulemused I kooliastme lõpuks

3. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi;
- 2) tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi;
- 3) leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni;
- 4) kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid;
- 5) tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid;
- 6) seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid;
- 7) kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid, tuleb toime nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuuri- ja õppekeskkondades ning teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid.

3.2.2. Õppetegevus I kooliastmes

Esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes, lugude visuaalne jutustamine.

Mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine.

Muuseumide ja kunstinäituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja aruteludes osalemine.

Lähiümbruse keskkonna, ehituskunsti ja disaini näidetega tutvumine. Makettide ja kujundustööde teostamine.

Visuaalse kultuuri näidete (reklaamide, filmide, arvutimängude jne) kriitiline vaatlemine, arutlemine ja oma arvamuste põhjendamine.

Oma tööde esitlemine, selgitamine; kaaslaste kuulamine ja nende tööde vaatlemine.

Töötamine iseseisvalt ja rühmas. Materjalide, töövahendite ja töökooha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.

3.2.3. Õppesisu

Õppesisu I kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
	1. klass Vabanemine stampkujunditest (päikese- neljandik, aknarist jms). Tuttavate asjade kujutamine – lilled, mänguasjad jms. Inimese vanuse, ameti jms joonistamine mälu järgi. Mõisted kolmnurk, ruut, ring jne. Mänguasjade ja omameisterdatud mudelitega lavastuslikud mängud.
	2. klass Puude, mägede, pilvede jms kujutamine mitmel erineval moel. Esemete tähtsamad tunnused. Esmased proportsioonireeglid. Geomeetristest kujunditest pildi loomine.
Pildiline ja ruumiline väljendus	

	<p>Piltjutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.</p>
	<p>3. klass Maastik kevadel, suvel, sügisel ja talvel. Esimesed katsetused kujutamisel natuurist. Dünaamiline kriipsujuku liikumise kavandamine. Plasttaarast, karpidest loomade vms meisterdamine.</p>
Materjalid ja tehnikad	<p>1. klass Maal – näpuvärvid, guašš. Skulptuur – plastiliin, savi jt pehmed voolimismaterjalid. Graafika – riipimine vms.</p>
	<p>2. klass Maal – tempera. Skulptuur - seisvad figuurid materjali lisamisega. Graafika – monotüüpia jt erinevad tõmmised.</p>
	<p>3. klass Maal – akvarell, pastell. Skulptuur – voolimine ühest tükist, ilma juurde lisamata. Graafika – papitrükk vms.</p>
Disain ja keskkond	<p>1.klass Märk – geomeetriliste kujundite erinevad tähendused. Kiri – oma nime kujundus portfooliol vms.</p>
	<p>2.klass Märk – liiklusmärkide keel. Kiri – dekoratiivkiri kingipakil.</p>
	<p>3.klass Märk – stilisatsioon. Kiri – šrifti valik vastavalt ülesandele.</p>
Kunstikultuur	<p>1.klass Eesti ja maailm – keskaegsed hooned. Rahvakunst – laulupidu ja rahvariided.</p>
	<p>2.klass</p>

	<p>Eesti ja maailm – lossid, kindlused ja mõisahooned Rahvakunst – talu ja taluriistad.</p>
<p>Meedia ja kommunikatsioon</p>	<p>3.klass Eesti ja maailm – lähikonna kunstigaleriide ja muuseumide asukoht ja funktsioonid. Rahvakunst – kindamustrid, sokisääred jms. Tegelikkuse ja virtuaalsete keskkondade võrdlus.</p>
	<p>1.klass Asjade tähendus pildil (nt loodusmaterjalidest installatsiooni jäädvustamine fotona).</p>
	<p>2.klass Piltjutustuse kujundamine (nt foto sidumine joonistuste ja tekstiga). E-kaart.</p>
<p>3.klass Uue tähenduse andmine asjadele või kujutatava konteksti muutmisega (nt juurviljadest tegelased tervisliku toitumise videos).</p>	

3.3. II kooliaste

3.3.1. Kooliastme õpitulemused

II kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab;
- 2) kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi;
- 3) rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon jne);
- 4) analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes;
- 5) mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust;
- 6) mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust;
- 7) leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid;
- 8) märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas. Tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades.

3.3.2. Õppesisu

Õppesisu II kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kujutamise- ja vormiõpetus	4. klass Ümbruse kujutamine-Erinevate objektide kujutamine: erinevad majad linnas ja maal. Pildiruum-ruumilisuse edastamine (esemete suurussuhted). Kompositsioon-tasakaal, domineeriv osa pildil, koloriit, liikuvus. Inimene tegevuses, nägu, meeleolu, liikumise

	<p>kujutamine. Geomeetria.</p> <p>5. klass</p> <p>Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid; miimika; inimene tegevuses; vaikelu.</p> <p>6. klass</p> <p>Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid; inimene tegevuses ,inimese, looduse ja tehisevormide suhe; visandamine natuurist. Vaikelu (natüürmort); varju tekkimine. Langev vari.</p>
<p>Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus</p>	<p>4. klass</p> <p>Esimese ja teise astme värvid. Piiratud arvu värvidega maalimine (ka monokroomselt); koloriit (soe ja külm).</p> <p>5. klass</p> <p>Kolmanda astme värvide saamine esimese ja teise astme värvide segamise teel Ühe värvi erinevad toonid (kollakas-, pruunikas-, sinakas- roheline jne.), akromaatilised ja kromaatilised värvid, sümmeetria ja asümmeetria, plaanilisus pildi pinnal.</p> <p>6. klass</p> <p>Ühe värvi erinevad toonid, kolmanda astme värvide saamine esimese ja teise astme värvide segamise teel, piiratud arvu värvidega maalimine, koloriit. Kompositsiooni tasakaal. Pildi dominant sümmeetria ja asümmeetria ,piiratud ja piiramata pinnad. Plaanilisus pildi pinnal, pöörd- ja kandiliste kehade kujutamine ruumiliselt.</p>
<p>Disain ja kirjaõpetus</p>	<p>4.klass</p>

	<p>Märgid-liiklusmärgid ja nendest tulenevalt uute märkide kujundamine. Tähtede kujundamine. Trükiste, filmide, koomiksite, arvutimängude, reklaamide pildikeele ja kujundamise uurimine ja võrdlemine.</p> <p>5. klass Tööd joonlaua ja sirkliga (ornament); teksti kujundamine; initsiaal.</p> <p>6. klass Keskkonna kujundus sise- ja välisruumis (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne) ;ornament (sh rahvuslik); raamatu ja muu trükise kujundus (sh initsiaal, vinjett, fantaasiakiri jne); koomiks.</p>
Foto- ja digitaalkunst (võimalusel)	<p>4. klass Fotode tegemine ja kasutamine lähiümbruse uurimisel. Ilmastikunähtuste jäädvustamine.</p> <p>5. klass Linnaruumi detailide, märkide ja kirjade kogumine (pildistamine) ja analüüsimine.</p> <p>6. klass Tekstid ja värvid linnaruumis. Reklaam.</p>
Vestlused kunstist	<p>4.klass Kunstiteoste analüüs, kunstiürituste külastamine, nähtu põhjal arutelu. Erinevad mineviku ja nüüdiskunsti teosed Eestis ja maailmas.</p> <p>5. klass Kultuuride eripärad. Rahvakunst.</p> <p>6. klass Kunstiliikide (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, disain) iseloomustus;</p>

	<p>kunsti väljendusvahendid (punkt, joon, pind, värv, vorm jne), kunstimõisteid (originaal, koopia, võltsing, reproduktsioon, jne); rahvakunst, kultuuriväärtused ja kunstimälestised, massi- ja kommertskultuur.</p>
<p>Tehnikad ja materjalid</p>	<p>4. klass</p> <p>Maalimine kattevärvide ja akvarellidega; tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitega; kollaaž värvipaberist ja/või makulatuurist.</p> <p>Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsiga;</p> <p>Skulptuur – pehmed materjalid, nt savi või saepurumass</p> <p>Graafika – faktuurpilt, materjalitrükk.</p> <p>5. klass</p> <p>Maalimine - kattevärvide ja akvarellidega, õlipastellidega; tööd värvi- ja viltpliiatsitega; kollaaž värvipaberitest ja /või makulatuurist;</p> <p>graafika- joonistamine grafiit- värvi- ja viltpliiatsiga;</p> <p>skulptuur - lõikamine pehmetest materjalidest.</p> <p>6. klass</p> <p>Skulptuur - skulptuuride modelleerimine savist ja lõikamine pehmetest materjalidest (vahtplast jne), keraamika; reljeef.</p> <p>Maalimine - kattevärvide ja akvarellidega; tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitega; kollaaž värvipaberist ja/või makulatuurist.</p> <p>Graafika - joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsiga, kõrgtrükk (nt papi-,</p>

	materjali-, linooltrükk) ja lametrükk (mono- ja diatüüpia).
Muuseumid ja näitused	4. klass, 5. klass, 6. klass KUMU külastus, kohaliku muuseumi/kunstigalerii külastus – võimalusel. Virtuaalmuuseumid ja-näitused.

3.4. III kooliaste

3.4.1. Õpitulemused

III kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid;
- 2) kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogiavahendeid;
- 3) tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuri ajaloo vältel;
- 4) analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nende vahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus;
- 5) kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle;
- 6) teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut;
- 7) mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis.

3.4.2. Õppesisu

Õppesisu III kooliastmes	Rõhuasetused õppesisu käsitlemisel kooliastmel ja klassiti
Kujutamise- ja vormiõpetus	7. klass Ümbruse kujutamine- tänav, taluõu,

	<p>kõrghooned. Hoonete välisdetailide esile toomine. Pildi muutmine efeksemaks – peegeldus, illusioon, perspektiiv. Asjade kolmemõõtmelisus. Natüürmordi koostamine ja selle järgi joonistamine. Valgus, vari, läige, langev vari. Inimene, suunatud pilk, näo detailid. Erinevate meeoludega inimeste väljendamine. Geomeetriselised kujundid sümbolitena.</p> <p>8. klass</p> <p>Inimese kujutamine - poolprofiil; karikatuur (sh miimika), vormi karakteri edasiandmine; inimese, loodus- ja tehisvormide stiliseerimine; esemete modelleerimine valguse ja varjuga (valgus, langev ja omavari, täis- ja poolvari).</p> <p>9. klass</p> <p>Inimese kujutamine: kehakeel (sh miimika); vormi karakteri edasiandmine, inimese, loodus- ja tehisvormide stiliseerimine, deformeerimine, esemete modelleerimine valguse ja varjuga (valgus, langev ja omavari, täis- ja poolvari).</p>
<p>Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiivõpetus</p>	<p>7. klass</p> <p>Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad, tasakaal, värvimodulatsioon, ruumiillusioonid. Mõisted värv ja värvus.</p> <p>8. klass</p> <p>Värvide optiline segunemine; kompositsiooniskeemid; kuldlõige, kadreerimine. värvide psühhofüsioloogiline mõju (sh külmad-soojad, eenduvad-taanduvad, kerged, rasked värvid) värv ja</p>

	<p>värvus.</p> <p>9. klass</p> <p>Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal, värvide optiline segunemine, eenduvad-taanduvad, Kompositsiooniskeemid (kolmnurk, diagonaal, kuldlõige); kaader ja kadreerimine (ka foto- ja videokunstis); abstraktne kunst. Erinev vaatepunkt (konna- ja linnuperspektiiv); joonperspektiiv ühe ja kahe koondpunktiga; õhu- ja värviperspektiiv.</p>
<p>Disain ja kirjaõpetus</p>	<p>7. klass</p> <p>Geomeetriliste kehade kasutamine disainis. Märkide ja kujude mitmetähenduslikkus. Firmamärgid, logod. Omaloodud kirja (šrifti) kujundamine, kasutamine Kombinatorika tasapinnal ja ruumis mitmesugustest materjalidest.</p> <p>8. klass</p> <p>Märk ja sümbol (peremärk, firmamärk, piktogramm, ekliibris).</p> <p>9. klass</p> <p>Tootedisain, ruumidisain, tarbeeseme kujundus. Graafiline disain. Kujunduse ühtne stiil, märk ja sümbol (nt peremärk, firmamärk, piktogramm), reklaam; šrift, kirjaoptika, teksti kujundamine.</p>
<p>Vestlused kunstist</p>	<p>7. klass</p> <p>Kunstiga seotud elukutsed - kunstnikud, arhitektid, moekunst, fotograafia jne. Erinevate kultuuride tuntumad kunstiteosed. Kunst Eestis ja maailmas - keskajast</p>

	<p>barokini.</p> <p>8. klass Karikatuur; kunsti areng keskajast 20. saj. lõpuni, kunsti piiride avardamine; inspiratsiooniallikad ja looming; kitši olemus.</p> <p>9. klass Restaureerimine, renoveerimine ja konserveerimine.</p>
Foto- ja digitaalkunst (võimalusel)	<p>7. klass Digitaalse tehnika kasutamine loovtöodes (foto, video).</p> <p>8. klass Virtuaalkunst.</p> <p>9. klass Originaal, koopia, reproduktsioon. Foto ajaloolise dokumendina. Autorikaitse.</p>
Tehnikad ja materjalid	<p>7. klass Skulptuur - modelleerimine ja konstrueerimine mitmesugustest materjalidest (nt papjeemašee, plastid, papp, puit, traat jne); installatsioon. Maalimine spontaanselt ja kavandi alusel; Graafika - joonistamine söe, tuši ja värviga, sule ja pintsliga.</p> <p>8. klass Skulptuur - modelleerimine erinevatest materjalidest Maalimine - spontaanselt ja kavandi alusel Graafika - joonistamine söe, tuši ja värviga, sule ja pintsliga, värvilise pliiatsi, viltpliiatsiga.</p> <p>9. klass</p>

	<p>Skulptuur - modelleerimine ja konstrueerimine mitmesugustest materjalidest</p> <p>Maalimine - spontaanselt ja kavandi alusel.</p>
Joonestamine (tehniline kirjaoskus)	<p>9. klass</p> <p>Joonestamine kui graafiline keel.</p> <p>Jooniste vormistamine, standardkiri, formaadid, mõõdud.</p> <p>Geomeetriline joonestamine.</p> <p>Projektsioonid - ristprojektsioon, kaksvaade, kolmvaade.</p>
Muuseumid ja näitused	<p>7. klass, 8. klass, 9. klass</p> <p>KUMU külastus, kohaliku muuseumi/ kunstigalerii külastus – võimalusel.</p> <p>Virtuaalmuuseumid ja-näitused.</p>